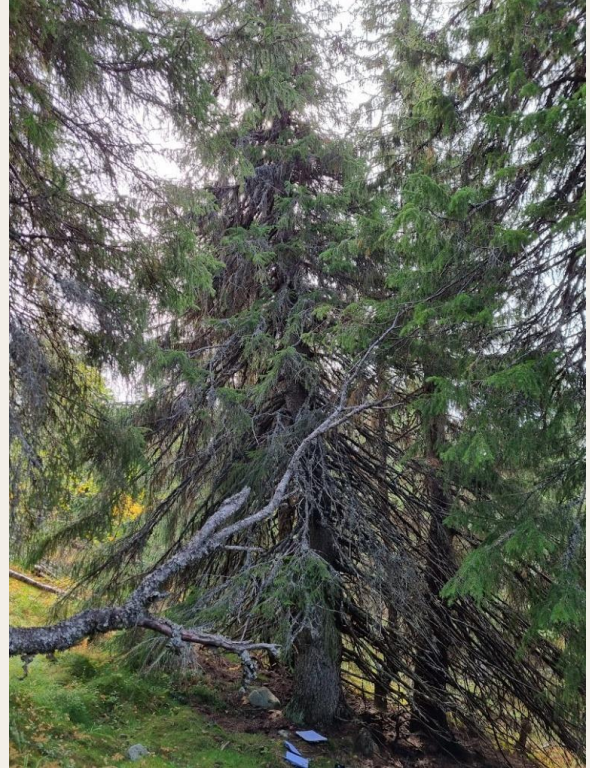

Feltguide for gamle trær

Visuelle kjennetegn for furu og gran

Furu

Gran

Eivind Handegard

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Slik bruker du guiden

Guiden viser et utvalg av visuelle kjennetegn som kan brukes i felt når gamle bartrær skal vurderes. Teksten og bildene bygger på funnene fra Handegard et al. (2021). Bildene tatt av Eivind Handegard med mindre noe annet er angitt. Alderen i parentes viser alderen til trærne på bildene, og bør leses som eksempler. Det å bli god på å kjenne igjen gamle trær krever trening. Husk at det finnes det gamle trær som kan være eldre enn de ser ut til.

PRINSIPP

Se etter helheten: barkstruktur, barkfarge, kroneform, greinvinkel og greintykkelse bør vurderes samlet. Jo flere kjennetegn som slår ut jo sikrere blir aldersanslaget.

Hurtigoversikt Gran

Kjennetegn	Mindre utviklet	Mer utviklet / eldre preg
Barkstruktur	Glatt eller lite oppsprukket	Grov, dypere oppsprukken bark
Barkfarge	Mørkebrun og kan være antydning til rød.	Lysegrå

Hurtigoversikt furu

Kjennetegn	Mindre utviklet	Mer utviklet / eldre preg
Krone og greinvinkel	Rette eller lite nedoverbøyde greiner	Nedoverbøyde greiner
Greintykkelse	Tynne greiner	Tykke greiner (> 10 cm)
Panserbark	Ikke utviklet eller svakt utviklet barkplater	Tydelige plater med lite mellomrom i sprekke mellom platene
Andre kjennetegn for alder for furutrær	Ingen synlig vridd vekst eller krok på stammen	Synlig vridd vekst og krokete stamme

Kjennetegn hos gamle grantrær

Barkstruktur

Sammenlign barkens ruhet, sprekkybde og hvor tydelig barkskjellene er utviklet.

MINDRE UTVIKLET

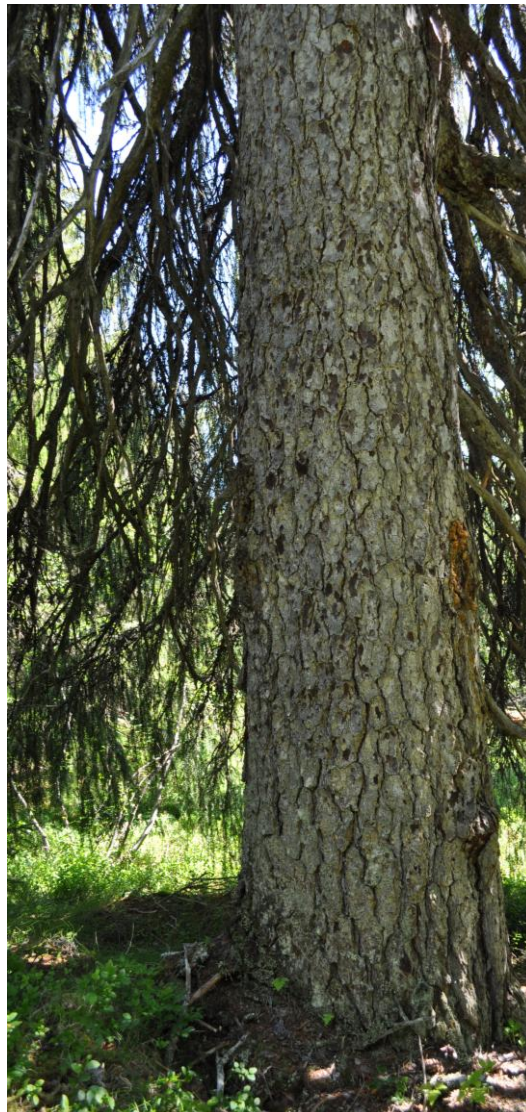
Glatt barkstruktur (47 år)

Stammen har en relativt jevn overflate, eventuelt bare antydning til oppsprukken bark. Barken kan ha dannet skjell, men disse er hovedsakelig ved stammebasis. Teksturen på barken kan minne om endene på papirservietter.

MER UTVIKLET

Svært grov barkstruktur (540 år)

Barken har lange og store barkskjell med dype furer mellom dem. Gamle trær har typisk grov bark langt opp på stammen. En tommelfinger regel er at nedre halvdel av treets lengde er dekket av grov bark.

Foto: Ken Olaf Storaunet

Barkfarge

Eldre trær utvikler ofte lysere bark.

MINDRE UTVIKLET

Lite utviklet farge (112 år)

Barkfargen er brun, mørk og kan være antydning til rød. Se bildet på forrige side for et annet eksempel.

MER UTVIKLET

Utviklet farge (225 år)

Barken har en lys gråfarge som både kommer fra lav og fra endringer med økende alder.

FELTMERKNAD

Fargen på barken er mørkere når den er fuktig. Hvis det har regnet, let etter tørre flekker på barken eller sammenlign med andre trær for å vurdere den relative fargeforskjellen.

Tegn til alder hos furutrær

Krone og greinvinkel

Se på kroneformen på avstand før du vurderer bark og greiner på nært hold.

MINDRE UTVIKLET

Ikke nedoverbøyde greiner (134 år)

Treets høydevekst har ikke stagneret, og derfor framstår kronen opprett.

MER UTVIKLET

Nedoverbøyde greiner (294 år)

Eldre trær får typisk nedoverbøyde greiner og mer særpreget kroneform. Vurder hele kronen, ikke bare toppskuddet. Som vist med dette treet kan toppen knekke og da kan en sidegren vokse opp med spiss form.

Greintykkelse

Greintykkelse er mest nyttig når den vurderes sammen med bark og kroneform.

MINDRE UTVIKLET

Tynne greiner (152 år)

Tynne greiner (< 5-10 cm diameter).

MER UTVIKLET

Tykke greiner (314 år)

Kraftige greiner kan tyde på høyere alder, men det bør sees i sammenheng med andre kjennetegn ettersom trær som står åpent kan utvikle tykke greiner tidlig.

Panserbark

Panserbark hos furu kan være et godt visuelt tegn når strukturen er tydelig utviklet.

MINDRE UTVIKLET

Ikke utviklet bark (86 år)

Barkplatene er tynne eller mangler. Det er stor avstand i furene mellom barkplatene ettersom treet fortsatt vokser fort. Lite utviklet bark så kan det være antydning til konveks form på platene. Barken er kjennes litt ru ut når du tar på den.

MER UTVIKLET

Utviklet panserbark (over 296 år)

Store tydelige barkplater som ofte har vokst tett sammen. Platene kan få en nokså glatt overflate på midten. Barken blir mest utviklet på nedre halvdel av stammen.

Andre kjennetegn for alder for furutrær

MER UTVIKLET

Vridd vekst

Når trærne blir eldre så blir retningen på veksten mer høyrevridd. Dette fenomenet er lettest å se på døde trær, men vridd vekst på levende trær kan være synlig på barkløse flekker på treet (se bildet til høyre) eller under barken ved ekstreme tilfeller.

MER UTVIKLET

Krok

Et langt liv øker sjansen for å bli utsatt for skader. Gamle trær kan også ha unnslipt hogst på grunn av stammeform.

Referanse:

Handegard, E., Gjerde, I., Bollandsas, O. M. & Storaunet, K. O. (2021). Identifying old Norway spruce and Scots pine trees by morphological traits and site characteristics. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 36 (7-8): 550-562. doi: 10.1080/02827581.2021.1996628.